

Ludvík
Vaculík

Loučení k panně

/výběr z většího nálezu/

ATLANTIS

© Atlantis[®], spol. s r. o., 2002
Illustration © Teresa de Praga, 2002
ISBN 80-7108-230-9

František, když strávil ten podivný rozpuk vlčích máků, rozložil se zase, skoro pohodlně, ve svém neštěstí. Ale odkudsi k němu začaly létat přes zeď hrudky jiné hlíny.

„Na autobusové nádraží jsem trefila, a ještě že jsem měla Tvůj svetr, jinak bych to odnesla nejmíň rýmou. Zatím Ti ho však nepošlu, voní Tebou... Svědomí hryže a hryže. Cítím se něčím vinna, ne vůči tomu, co se může stát a co můžu předpokládat, cítím se vinna vůči Tobě. Neumím to vysvětlit. Nemám v úmyslu nic, co by Ti mělo ublížit. Přesto.*

Jestli máš cokoli zajímavého ke čtení, prosím Tě, pošli mi to, nemám skoro co číst. — Hezký den přeje Kristýna.“

Jak se tu, hrome, vzalo to vzájemné tykání? Jen z dlaně do prsu a zpátky?

Dodatek příslušný ke hvězdičce výše zněl takto: „Jest mi povoleno cokoli, třeba i na Slovensko.“

Začal na to teď trochu myslet, a se strachem. Rozhodl se dívku Kristýnu... varovat? Na čtení poslal jí toho Nezvala: jehož zdokonalil poznámkami pro panny. Za dva dny se rozhodl ještě jednou, drsně. Okopíroval své zápisky z oběžné dráhy okolo své černé díry a poslal je Panně.

„Milá Kristýno! Než začneš se čtením, vybavím Tě informací, že jsem svou desetiletou dcerku a třiapůlletého chlapce teď neviděl už skoro dva měsíce. Co to znamená, jak mi v tom je, to praví ty moje zápisky. Nahoru — dolů, a teď právě jsem v stavu zuřivé lítosti a stesku za dětmi, ale zatvrzuju se. Do toho jsi onedhy vstoupila: zjevení nesouvisející s mým životem a s mým stavem právě. Bylo to směšné, absurdní: směšný připadal jsem si před Tebou se svým truchlem, ale ono bylo skutečné, a Ty jakoby jenom načrtnutá v mém pokoji. Jako co Tě oslovuju? Je nerozum dávat Ti takovou událost do hlavy, když k ní nemáš žádný vlastní životní vztah, nevíš ještě, co co znamená, ba nemůžeš se mne ani správně zeptat, nic nemůžeš trefit do černého: postel — děti — věra — hněv — ctižádost — žárlivost... Na všechno by ses musela ptát, a to se budeš ostý-

chat, a tu, jak jsem na Tebe hleděl a jak Tě tu vidím, vznikla mi nečekaná myšlenka: co když právě proto mám se Tě ptát, žalovat Ti, chtít radu a názor. Podobá se to pohádkám: v jakési zapeklité situaci má být vykonáno něco, co však může vykonat jedině panna! A cosi takového já tu zrovna mám. Ale panna je také žena: toto ji zdrtí, propadne užaslému zklamání z uctivaneho člověka, úplně jí to může zkazit literaturu, ta se bude divit! — Dávám Ti tedy cosi číst skoro přes propast života. Ale Ty jsi zároveň vědkyně nebo umělkyně, to si snad budu moci ještě v Tobě odhadnout...

Jsem ve zvláštním napětí, připraven ustoupit, když se toho zhrozíš. Nesmyslně odvážný nápad, pod jehož ušlechtilostí bych se zhroutil: jít za Tvými rodiči a říct jim tak a tak.

Já ovšem právě na své psaní pramálo myslím, nýbrž na děti a na to, z jaké tedy budou rodiny, když toto se nespraví, a že nemám ženu. Já jsem poprvé tak umíněný a rozhodnutý, a tak rád bych podlehl, ta výstraha je však hrozná! A ještě jedno poznání za poslední dva dny! Budu s Kristýnou mluvit bezohledně pravdivě a jako se ženou. Ta z toho, chudinka, zestárne! Já — zhlopnu, když zmládnout nemůžu.

Zastavil jsem se na fakultě, seznamy přijatých ještě nejsou vyvěšeny. Už týden a dýl mě ‚svědomí hryže‘. Cítím se vinen, a vím čím. Začíná se mi rýsovat žánr naší cesty: budeme se jeden druhému dívat do života. Já nikoho takového, jako jsi Ty, neznám. Ty jsi děvče pro mne dvacetiletého, co si takové přál, když si o tom psal do deníků.“

Kristýna ho překvapila telefonem: řekla, že cestou nechce spávat v hotelu! To ho dojalo a pobavilo. Kristýna je: 1. děcko, 2. žena. Okamžitě jí napsal, že se mu to líbí, jen neví, jak to tedy bude. „Jednak cestovat autem je jiné než jít pěšky krajinou, kde se složíš kamkoliv. My skončíme na parkovištích, budou tam kempy, stany, sruby, od nichž my máme schválně táhnout ještě někam dál — o kolik set metrů dál stačí, Kristýno? — Takže souhlasím, ale jsem zvědavý na přesvědčivější vysvětlení a už se těším, jak se při něm budeš kroutit. Nechej ty dva lidi pak aspoň rozejít se do svých pokojů!

Vypravuj se jako žena, ne jako pionýrská vedoucí. Kdo nás spolu uvidí, musí vidět, že spolu jdeme, a ne že jsem Tě sebral u cesty! Taky čekám, že si mě vezmeš trochu do péče a ochrany. Já se dlouho těším, jak budu jezdit se svou velikou Dcerou. Ona se také velice těší! (Mně by se líbilo, kdyby lidé nemohli poznat, zda ti dva jsou milenci. Aby se jim nechtělo věřit, že jsme tatínek a dcera.)“

Odpověď:

„Nezlob se na mne za ten telefonát. Nevolala jsem kvůli tomu. Důvody, proč jsem to pronesla, jsou složitě vysvětlitelné. K zápiskům, které jsi mi poslal, Ti povím něco, až si to v hlavě urovnám.“

Dopis byl psán na stroji, a co Františka zase velice zaujalo: její podpis. Grafologicky ostrý, výrazný. Písmeno K je tiskací, zjednodušené. Ovládnutí se. Patříčně přesná tečka vysoko nad i, téměř osamostatnělá, ale ještě v gravitaci své litery. Cestou k té tečce, stejně jako k čárce nad písmenem y, se pero zvedlo z papíru a vrátilo se k příští litéře po malé mezeře. Podpis tak je dvakrát přeseknut, energicky. Souvislé tahy by ho naopak trochu zmuchlaly.

František doma oznámil, že se rozhodl vydat se na cestu. Neřekl, že s někým. Manželka pravila: „Já vím, že ty nedokážeš trpět. Jeď.“

I kdyby se mu zdálo, že jedná nutně nebo aspoň pochopitelně, při této jedné větě cítil, že je to špatně. Odjížděl z Prahy v úvaze, že v Brně může ohlásit změnu. Jestli na druhé straně zpozoruje jen známku váhání, ohlásí změnu! U fontánky na konci České čekala, prostě radostná, jeho veliká Dcera. S bafohem u nohou, s kvítkem v ruce. Bože, Bože, bože, bože...!

Ten den strávili v Brně, Kristýna ho vodila po svém městě: studovala tu čtyři roky střední školu. Zavedla ho i na své příští pracoviště, kde bude rok pracovat, protože na vysokou v Pra-

ze ji nevzali. Už se na práci v knihkupectví těšila: co přečte a jak se nabije k příštím zkouškám. Večeřeli u Královny Elišky, nocovali v Avionu. Tam mu Kristýna zavěsila na krk dárek k jeho blízcím se narozeninám, u nichž nebude. Byl to na šňůrce titěrný zvoneček, měl slabý hlásek, bylo ho slyšet, jen když František byl nahý. Například když příštího dne za odpoledního vedra šli do přehrady: napřed Kristýna, za ní on, pozvonívaje směšně, až ona se otočila a hlasitě se zasmála jeho dvojímu tichému bimbání. František před ní stál s rozhodnutím: jsem, co jsem. Úžasný klid, rovnováha, pokoj. A ona mu tělem proti tělu čelila s rovnýma očima, až pohnula svěšenýma pažema a cukla rameny v omluvném gestu: no, promiň!

Jejich rozhovor „přes propast života“ se dařil: hodně mlčeli. „Vedu v sobě boj,“ řekl František například. Trenčín se předvedl ve svých dvou mohutnostech: hradem a vedrem. „Jsme dědicové veliké říše,“ pravil František, třeba. „Možná jsem tu už tehdy byla,“ řekla Kristýna, „a nemohla jsem být ničím jiným, než čím jsem...“ nedořekla „s tebou“, ale on to slyšel.

Spali vedle sebe, nablízko nebo oddáleně, snídali spolu. Večer, jednou, pravila: „Nechceš se vrátit domů?“ Nechtěl. „Jednej, jak sám potřebuješ, ničím se ke mně nevaž.“ Odpověděl jí: „A když se zeptám já tebe?“ — „Je to chyba, ale já jsem se rozhodla udělat ji,“ řekla. I touto větou dotkla se možnosti, kterou on zatím odmítal. Překvapilo ho to.

Šli vedle sebe po městě, náhle ho vzala za ruku a obrátila ho k výkladní skříni jakéhosi obchodu. Nevěděl proč, poznal to, až když ve skle uviděl, že za jejich zády přešel muž s děckem za krkem. Nechala ho tam stát, šla kousek dopředu, protože on trochu zabřečel.

Opravdu nemluvíli nijak mnoho. Pohled do jejího života byl ovšem prostý: ona se ve škole zamilovala, ale to je moc silný výraz, do muže, který si jí všimal, čímž budil napětí, co bude dál, ale pak vždycky, až urážlivě, dělal, že o ničem neví. Ještě toho dne, kdy s Františkem začala svou cestu, pokoušela se nechat tomu muži vzkaz na rozloučenou, nepodařilo se jí to. František viděl, že pro ni také je tato cesta čehosi řešením.

Kde byla galerie, šli se podívat na obrazy, kde hrad, šli shlédnout shora na město, kde voda, plavali. Co toto je, ta naše cesta a existence? Vcházeli i do kostelů. Kristýna se u vchodu přezehkala. Když míjeli oltář, uklonila se. František, protože to umí z dětství, dělal to po ní. Vyprávěla mu o svých rodičích, co chtěla. Skutečným otcem je vždy muž, který děcko vychová, mínila například. Když se rodičů zeptala, zda smí jet s Františkem, dostala odpověď, že je už velká a ví, co se může stát.

Tato poznámka, že „se něco může stát“, už druhá, Františka plašila z klidu, s nímž šel vedle této bytosti, tak konejšivé. Nejsou tedy všichni jiní lidé realističtější moudří než on? Líbal Kristýnu na prsa i na klín, s vděčnou úctou, bez vášně. Spal s její hlavou na svém rameni. Svě vzrušení tělesné sice nezahával, ale neprojevoval, vzdaloval je od ní, a ona co poznala či věděla, toho si nevšímala, ostatně byl ten autonomní vzruch velice krotký: cítil svou nepříslušnost. Ale nedalo se s tím nic dělat. Když nad ní, ležící, František klečel a shora dolů se na ni díval, vnímal, jak toto je originální a vzácné: panna je jenom dotud, dokud je! Kdo chce vnímat pannu, nesmí ji pokazit, a já už, starý chlap, opravdu nemusím, a ty buď, čím chceš být, ženo.

Ale ono totiž, hm, když jeho pomysl chtěl by se vbořit, hned se před ním rozklápla jeho Milá, souložnice, zlá, a bylo. Mladá žena Kristýna, pokud uznamenala mužův cíp, brala to... jak asi? Jako soucitná sestra, nebo psychiatrická léčitelka? „Chce se ti ale milovat?“ zeptala se v autě za jízdy. Rozmýšlel se, pak řekl: „Je to, Kristýnko, takový strašný mužský zvyk.“

Všude je dávali spát spolu, na nic se neptali, ač mohlo se nad tím žasnout. Ve Štiavnici, šli právě starou uličkou a uviděli nízko nad chodníkem otevřené železné dveře do jakési tmy, si František uvědomil, že se mu děje něco, co si dnes nikdo nedokáže zařídit: blížil se k sobě samému z lepších svých časů. A prudce si pomyslel: tuto ženu má mít některý z mých synů! Ta myšlenka ho až zastavila v chůzi.

Vystoupili také na horu Sitno, vysokou 1009 metrů. František kroužil po jejím vrcholu a pravil: „To už se tu, sakra, nenalšel materiál na ten jeden metr?“ Jdouce dolů, potkali výpra-

vu děcek. Vedl je mladý muž, pozdravil, dali se do řeči o hoře a kraji. A vedoucí, když poznal, že jsou Češi, pravil, že v té hoře také jako v českém Blaníku mají být rytíři. Spí, ale už by se měli obudit, protože ti zasraní politici „idú rozbiť Československo“. To byl silný dobrý dojem navíc. Kristýnu to překvapilo a potěšilo, jako by právě kvůli tomu na ten kopec lezli.

V jedné zatačce chodníku si sedla, aby jí František udělal fotografický horský portrét. Utrhla v trávě vedle sebe žlutý kvítek kamzičnicku a zastrčila si ho do knoflíkové dírky v blůzce na prsou. A jak zaměřoval a komponoval obraz, náhle přišel na smysl a řád této chvíle: Vždyť to je, jako by stál v galerii před slavným ženským portrétem a mohl sáhnout Josefíně na prs. — Vás nikdy nenapadlo něco takového, jako že byste se chtěli přidat k Snídani v trávě?

Dolů z hor jeli kolem Počúvalsekého jezera. A když zase tak kolem sebe chodili, napadlo Františkovi: my jsme, jak byli Adam s Evou, než poznali.

Spustili se z hor do nížiny, přistáli v Pukanci. Ivan a jeho žena Iva přijali je normálně: František řekl, že Kristýna je nevinná. Ivan pravil, že to je v našem dosahu vzácné, jeho žena řekla „vy musíte mať vždycky niečo extra“. Byli u nich dva dni. Druhého rána František pravil zvlášť Ivanovi: „Kristýnka je furt panenka...“ Ivan, básník, dovedl si vášnivě představit i to. „A já nevím, Ivane, co s ní, tady hrozí poníženi.“ Začínalo být citelně možné, že Františkova — mravnost? — zvítězí a nechá na poli lásky dvě mrtvoly. Ivan se hrabal ve vousech, brnkal na piáno, ženy obě byly v kuchyni. „To som nečítal, niečo také. A či to nie je, kamarát, tvoja taká deviacia? Možno literárna.“ Když opouštěli ten dům, vyprovodili je manželé k brance, muž mružel: „Čo vám želať na cestu? Veď už viete akosi...“ Jeho žena řekla: „Rádi sme vás videli, s Pánom Bohom...“

Nitru brali jako povinnou zastávku. A cestou dál k moravské hranici napětí v jejich mlčení bylo smutné: je to návrat, bude

konec. František už i přestal dělat a měnit rozhodnutí: Já se na to vykašlu! Jen proto, aby nebyli tak náhle doma, zastavili se na noc ve Staré Turé.

Obec byla nudná, nic je nikam nezajímalo. Brzo šli do postele. Kdoví skrze co musela Kristýna prodrat svou vůli, než Františkovi řekla: „Příští týden máš narozeniny a já u toho nebudu. Vem si mě.“

Ta slova existují? To nikdy neslyšel. Potom si pod sprchou oplachovala krevičku a volala radostně. „Už to je! Je to!“ Ale nebylo, bylo mu to trapné: protože František, jak se dívka pod ním bolestně zašklíbila, ustoupil. Jsi jenom trochu poškozená, jsem našťvaný, měkký, jsem nemocný! Tak to nesmí zůstat, opakoval si druhého dne cestou a rozhodl se udělat ještě jedno zastavení, už blízko jejího domova. Vždyť kdyby ji nechal v tom omylu, ona by ho, Františka, nepoznala. Vybrali si město a hotel. Bylo odpoledne. Podložil jí zadek, rozpáčil jí ustrašená stehna, a jak jindy to dělával, býčem v ruce prohrábl ženské pysky a vrazil se do ní jak do své. Zasyčela, plakala mu do tváře překvapením, chtěl ji dovést co nejdál, ale cítil, že to asi nebude možné, a tak aspoň dal si záležet, aby ucítila, oč jde mužům, propadlým tomu hroznému zvyku stříkat do žen. Když už, tak už, panenko! Viděl v její tváři, že to vnímá. Zůstal u ní, dokud pod nepohodlnou tíhou nezačala uvolňovat ztuhlé nohy. Vytáhl pyrrhos a nechal jí uvidět rudě žhnoucí hlavici tak škaredou, jaká je: Takto ty toto teď budeš, milá! Sám však měl pohled a dojem ořesnější: panenský klín krev a mléko.

Bylo pořád odpoledne. Umývala se, ošetřila nějak, česala. František ležel dál, jak byl, tedy jak poražený. Mám se vůbec ještě hýbat někomu? Ona to rozhodla: přišla, klekla na postel a políbila ho na ústa a na býč. Řekla: „Děkuju.“ Málem by se jí byl zeptal, ale ovládl se, mlčel: „Máš mě ráda?“

František ležel, přes svá prsa, břicho a po délce svých nohou hleděl na to děvče a ptal se, zda je možné, že toto nevěděl už ve chvíli, kdy se rozpušky vlčí máky. To, co se právě stalo, jsou události dvě: jedna je jeho, druhá její! A zapřál si, aby se

teď, na této posteli, rozplynul, aby zmizel bezbolestně a proměnil se v holou zkušenost té ženy.

Kristýna však měla toho dne ještě povinnost: jet ke kamarádce. Pojedou tam spolu. Dívala se na sebe do zrcadla a ptala se:

„Myslíš, nebude na mně znát, co jsme dělali?“

Dělali! Dělali jsme! Jaká úžasná slova. A budeš odteďka dělávat, ubohá Kristýnko, až to na tobě už nebude ani znát. U kamarádky Marcely byli kromě rodičů nějakí hosté. Večer to byl docela pěkný, politicky a kulturně živý. Kristýna moc nemluvila. Jakési společenské zděšení se divilo čemusi, Františka to bavilo. Kamarádka opravdu: hýbala podezíravě duševními nozdrami.

Vrátili se do svého hotelu. Kristýna se stočila Františkovi do náruče, myslela asi, že to je všecko. Mýlila se. František si ji rozprostřel, bral její prsy, líbal břicho, klín, a pak si ji obrátil na kravičku. Houkala se, vzdychala: „Úž!“ A tak on už také.

Ráno vstal, když ona spala, šel na náměstí a koupil prstýnek, zlatý: jaký asi, když na to měl jenom osm set korun. Cestou po městě rozmýšlel se, co teď dál s tou dcerou: má-li ji tu už nechat, ať si sama dojede těch pár kilometrů, uklidní se, rozmyslí, a připraví na vstup domů. Nebo má-li ji zavézt až před dům. Rozhodl se, že pojede s ní, představí se rodičům a odevzdá jim ji, jaká je. Vrátil se do postele a navlékl jí kroužek.

U snídaně si prstýnek prohlížela. Chtěla něco říct, ale až za chvíli se, s tím svým rovným pohledem, odvážila:

„Chtěla bych vidět tvoje spermie.“

„Zařídíme,“ řekl František.

Ludvík Vaculík

Loučení k panně

/výběr z většího nálezu/

Obálka, vazba a grafická úprava Boris Mysliveček

Ilustrace Teresa de Praga

K vydání připravila Jitka Uhdeová

Sazbu písmem Times připravil Vladimír Ludva

Vydalo nakladatelství Atlantis

v Brně roku 2002

jako svou 216. publikaci

Vytiskla tiskárna Centa, spol. s r. o.,

Vídeňská 113, Brno-Horní Heršpice

Počet stran 256

Tematická skupina 13

Vydání první, dotisk

Doporučená cena 252 Kč včetně DPH

Cena pro členy LK 231 Kč včetně DPH

Knihy objednejte na adrese

ATLANTIS, spol. s r. o.

PS 374

602 00 Brno

e-mail: atlantis-brno@volny.cz